

Journal of Social Intervention: Theory and Practice –  
2017 – Volume 26, Issue 4, pp. 64–66  
<http://doi.org/10.18352/jsi.553>

ISSN: 1876-8830

URL: <http://www.journalsi.org>

Publisher: Utrecht University of Applied Sciences,  
Faculty of Society and Law, in cooperation with  
Utrecht University Library Open Access Journals

Copyright: this work has been published under a  
Creative Commons Attribution-Noncommercial-No  
Derivative Works 3.0 Netherlands License

Wilma Boevink. **Hee, Over herstel, Empowerment en  
ervaringsdeskundigheid in de psychiatrie.** Utrecht: Trimbo-  
stituut, 2017, 168 p., €5. ISBN: 978-90-5253-766-5

## BOOKS

---

### PIM VAN HEIJST

---

Pim van Heijst is senior onderzoeker bij het lectoraat Participatie en Stedelijke Ontwikkeling van de Hogeschool Utrecht.

E-mail: [pim.vanheijst@hu.nl](mailto:pim.vanheijst@hu.nl)

Het boek is een verkenning, beschrijving en evaluatie van de mogelijkheden tot “herstel” na psychische crisis(sen), waarbij de ervaringsdeskundigheid van de auteur een belangrijke rol speelt. Wilma Boevink begint haar proefschrift met een persoonlijk verhaal over haar ervaringen in de ggz, waarna in het eerste deel het herstelconcept wordt verkend. Met herstel wordt het persoonlijke proces van het herwinnen van controle over het eigen leven na een psychische crisis bedoeld. Het door de cliëntenbeweging ontwikkelde concept wil een hoopvol perspectief bieden op een betekenisvol leven. Niet genezing maar het ontwikkelen van nieuwe mogelijkheden, een nieuwe richting en meer invloed op het eigen leven staan centraal.



In het eerste hoofdstuk wordt op basis van ervaringsdeskundigheid beschreven hoe herstelprocessen eruit kunnen zien. Het tweede hoofdstuk gaat vanuit hetzelfde perspectief in op het verband tussen vroegkinderlijk trauma en psychose, waarna in hoofdstuk drie

verder op het laatste verder wordt ingegaan. Hierbij wordt benadrukt dat "overweldigende" levensomstandigheden, getriggerd door onderliggende kwetsbaarheden als genetische aanleg en levensgeschiedenis een belangrijke rol spelen bij het ontstaan van dissociatie en psychose. De context is essentieel voor het begrijpen van psychische stoornissen. Door de context en geschiedenis in ogenschouw te nemen van datgene wat vaak als psychische stoornis wordt gelabeld, is volgens de auteur meer kans op herstel mogelijk.

In het tweede deel wordt ingegaan op het herstellen van ernstig psychisch lijden, wat volgens de auteur onlosmakelijk is verbonden met empowerment en emancipatie. Hierbij wordt een allereerst een individueel empowerment concept gepresenteerd waarna een studie naar de inhoud en betekenis hiervan wordt beschreven. Met behulp van de methode van "concept mapping" zijn acht domeinen gedefinieerd en vier dimensies onderscheiden. Zeer duidelijk komt naar voren dat voor mensen met psychische kwetsbaarheden het "gewone leven" erg belangrijk is. Niet de interventies in instellingen met een focus op symptomen en ziekte, maar opnieuw leren het gewone alledaagse leven te leven blijkt essentieel te zijn voor herstel. Waardering in een normale sociale context en normaal menselijke relaties zijn daarbij sleutelbegrippen. Dit komt ook naar voren bij de bespreking van de Nederlandse Empowerment Lijst die ontwikkeld is samen met mensen met psychische kwetsbaarheden. Sub-schalen die daarbij werden geconstrueerd zijn sociale steun, professionele hulp, verbondenheid, veerkracht en perspectief, zelfmanagement en een betrokken gemeenschap.

Daarmee beweegt de thematiek van het boek zich ook in de richting van de sociale basisinfrastructuur, of nulde lijn en eerstelijnszorg, waar de sociaal werkers zich uitdrukkelijk mee bezig houden. Alhoewel de auteur hier geen expliciete aandacht voor vraagt liggen hier mijns inziens belangrijke kansen en uitdagingen voor de social worker anno 2017. Juist zij zouden tijdens het herstelproces een belangrijke verbindende rol kunnen spelen. Daarnaast zijn de concepten en uitgangspunten van het beschreven empowerment concept ook inzicht gevend voor andere contexten. Niet alleen voor mensen die in hun leven een psychische crisis hebben doorgemaakt, maar ook voor vele andere doelgroepen worden belangrijke elementen genoemd die kunnen bijdragen aan processen van empowerment.

De ontwikkeling en evaluatie van HEE, een in de cliëntbeweging ontwikkeld herstelprogramma, wordt in het derde deel besproken. Het programma werd door en voor ggz-cliënten ontwikkeld. Door middel van herstelwerkgroepen en ervaringsdeskundige trainers en coaches wordt gewerkt aan het mogelijk maken van zoveel mogelijk empowermentprocessen. Vervolgens wordt

## BOOKS

verslag gedaan van een gerandomiseerde effectstudie naar dit programma waar empowerment, vertrouwen in de eigen mentale veerkracht en eenzaamheid primaire uitkomst maten waren. Daarnaast is gekeken naar begrippen als kwaliteit van leven, zelf gerapporteerde symptomen, zorgconsumptie, zorgbehoeften en de maatschappelijke situatie. Hierbij is gebruik gemaakt van een gestandaardiseerde vragenlijst. Op de primaire uitkomsten werd een positief effect gerapporteerd. De interventie is succesvol geïmplementeerd en blijkt ook na twee jaar nog effect te hebben.

Interessant aan in dit proefschrift is het gebruik van zowel gestandaardiseerde methoden als vragenlijsten en concept-mapping én individuele verhalen die gelaagdheid geven aan het verhaal. Als academicus heb ik soms echter behoefte aan een sterkere verbinding tussen het persoonlijke en theoretische. In de eerste hoofdstukken staat voornamelijk het persoonlijke verhaal centraal. Hier wordt weinig relatie gelegd met de beschikbare literatuur. Mijns inziens had hier een kans gelegen het individuele verhaal sterker te verbinden met andere cliënten in de ggz. Alhoewel het persoonlijke de lezer op sterke wijze meeneemt moet deze die verbinding nu grotendeels zelfstandig maken. Deels lijkt dit ook te worden versterkt door de keuze een aantal verschillende artikelen te bundelen in deze publicatie waarbij de samenhang niet altijd even evident is. Hoe illustratief het persoonlijke verhaal ook is, was dit, zeker voor de niet ervaringsdeskundige en ook voor professionals niet werkzaam in de ggz of daar anderszins bij betrokken, behulpzaam geweest. Tegelijkertijd wordt door de variëteit aan methoden een breed inzicht gegeven in de vele aspecten die relevant zijn voor het bijdragen aan het herstelproces en de empowerment van de betrokkenen. Hiermee geeft het boek vele handvatten om mee aan de slag te gaan en te vertalen naar de beroepspraktijk van vele sociale professionals, betrokken bij cliënten met psychische problematiek maar ook in het ondersteunen van empowerment met andere doelgroepen.